



Брюксел, 5 декември 2025 г.  
(OR. en)

16065/25

JAI 1806  
FREMP 366

### ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

---

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от  
г-жа Martine DEPREZ, директор

---

№ док. Ком.: COM(2025) 751 final

---

Относно: СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,  
СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН  
КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ  
Годишен доклад за 2025 г. относно прилагането на Хартата на  
основните права на ЕС  
Равносметка за изпълнението на Стратегията за подобряване на  
прилагането на Хартата на основните права в ЕС

---

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2025) 751 final.

---

Приложение: COM(2025) 751 final



Брюксел, 5.12.2025 г.  
COM(2025) 751 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,  
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА  
НА РЕГИОНИТЕ**

**Годишен доклад за 2025 г. относно прилагането на Хартата на основните права на  
ЕС**

**Равносметка за изпълнението на Стратегията за подобряване на прилагането на  
Хартата на основните права в ЕС**

# Годишен доклад за 2025 г. относно прилагането на Хартата на основните права на ЕС

## Равносметка за изпълнението на Стратегията за подобряване на прилагането на Хартата на основните права в ЕС

### Съдържание

1. Въведение .....	2
2. Гарантиране на ефективното прилагане на Хартата от държавите членки .....	4
3. Увеличаване на ролята на организациите на гражданското общество, защитниците на правата и практикуващите специалисти в областта на правосъдието .....	12
4. Насърчаване на използването на Хартата като ориентир за институциите на ЕС.....	19
5. Повишаване на осведомеността на хората за техните права съгласно Хартата.....	22
6. Заключение .....	25

## 1. Въведение

2025 година бележи 25<sup>-ата</sup> годишнина на Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“)<sup>1</sup>. Хартата е провъзгласена в Ница на 7 декември 2000 г. и в нея се определят основните права на всички хора в Европейския съюз. В нея се потвърждават и обединяват гражданските и политическите права, както и икономическите и социалните права, като се поставят в контекста на ЕС. В Хартата се откроява ролята на основните права като основополагащи ценности на ЕС, които институциите на ЕС и държавите — членки на ЕС, са задължени да спазват при прилагането на правото на Съюза.

През 2020 г. Европейската комисия представи своята **Стратегия за подобряване на прилагането на Хартата на основните права в ЕС** („Стратегия за Хартата“)<sup>2</sup>, признавайки необходимостта правата и принципите на Хартата да се превърнат в реалност за всички. При прилагането от 2020 г. до 2030 г. в Стратегията за Хартата се разчита на **ефективно сътрудничество** между Комисията и заинтересованите страни, които имат централно значение за подобряването на изпълнението и прилагането на основните права, т.е. националните, регионалните и местните власти, гражданското общество и защитниците на правата на човека, специалистите в областта на правосъдието и институциите на ЕС. В Стратегията се разглежда също необходимостта да се информира обществеността относно основните права и наличните средства за правна защита, в случай че възникнат нарушения на основните права.

През последните години беше поставен по-силен акцент върху утвърждаването и защитата на основните права в целия ЕС. Основните права на Хартата — с нейните компоненти човешко достойнство, свободи, равенство, солидарност, граждански права и справедливост — са в основата на законодателството и политиките на ЕС, като отразяват споделения ни ангажимент за демократично и справедливо общество. През първите пет години от изпълнението на Стратегията бяха приети нови законодателни актове на ЕС, с които се защитават и утвърждават конкретни основни права<sup>3</sup>. В тях са описани подробно някои от задълженията на държавите членки във връзка с основните права и са възложени задачи на заинтересованите страни, като например независимите органи в областта на основните права и гражданското общество, да подпомагат прилагането на Хартата посредством ролята, която имат за прилагането на имащото отношение право на ЕС.

Въпреки това напредъкът по отношение на защитата на основните права не може да се приема за даденост<sup>4</sup>. Механизмите за защита на тези права трябва да продължат да

---

<sup>1</sup> Харта на основните права на Европейския съюз (ОВ С 326, 26.10.2012 г., стр. 391—407).

<sup>2</sup> [COM\(2020\) 711 final](#).

<sup>3</sup> Включително [Актът за цифровите услуги](#); [Европейският акт за свободата на медиите](#); [Директивите относно органите по въпросите на равенството](#); [Директивата относно борбата с насилието над жени и домашното насилие](#); [Директивата относно прозрачността в заплащането](#); [предложението за преразглеждане на Директивата за правата на жертвите](#); и [предложението за преработване на Директивата относно сексуалното насилие над деца](#).

<sup>4</sup> Вж. Доклад относно върховенството на закона за 2025 г., [COM\(2025\) 900 final](#), стр. 1; и FRA, [Доклад за основните права за 2025 г.](#), стр. 21.

функционират във всеки един момент и са необходими постоянни усилия на всички равнища, за да се гарантира и подсили защитата на правата по Хартата.

*Кога се прилага Хартата?*

С влизането в сила на Договора от Лисабон през 2009 г. Хартата придоби същата правна сила като Договорите<sup>5</sup>, т.е. правото на Съюза, на което се основават законодателството и политиките на ЕС. Институциите, органите, службите и агенциите на ЕС, както и държавите членки, трябва да я спазват във всички свои дейности, когато прилагат правото на Съюза<sup>6</sup>.

Държавите членки прилагат правото на Съюза, когато:

- привеждат в действие законодателството на ЕС чрез приемане на национални мерки за транспониране;
- приемат законодателство, когато правото на Съюза налага специфични задължения или дава възможност за дерогация от него<sup>7</sup>;
- приемат специални мерки, с които да се допринесе за постигането на целта на даден акт на ЕС, когато са оправомощени за това от въпросния акт;
- изпълняват програми за финансиране от Съюза в съответствие с правилата за финансиране от Съюза.

**С тазгодишния доклад за Хартата се предоставя важна възможност да се направи равностойка на напредъка в изпълнението на Стратегията за Хартата.** В доклада е направен преглед на мерките, предприети между 2020 г. и 2025 г. за подобряване на прилагането на Хартата на равнището на ЕС и в държавите членки. В него също така се подчертават оставащите предизвикателства в това отношение и се набелязват областите, в които са необходими допълнителни усилия, като се предлагат области за подобрене и се подкрепя по-задълбоченото сътрудничество между институциите на ЕС, държавите членки и други заинтересовани страни за втората половина от срока на изпълнение на Стратегията.

Комисията е събрала данни за този доклад чрез **различни целеви консултации** и покана за предоставяне на данни<sup>8</sup>. Настоящият доклад се основава на качествена оценка на събраната информация от консултациите, включително целевите консултации онлайн с: i) държавите членки<sup>9</sup>; ii) звената за връзка по въпросите на

<sup>5</sup> Член 6 от Договора за Европейския съюз (ДЕС).

<sup>6</sup> Член 51, параграф 1 от Хартата.

<sup>7</sup> В случаите, когато държавите членки приемат закони в област извън компетентността на ЕС и когато няма действащо право на Съюза, те не прилагат правото на Съюза и Хартата не е приложима. Независимо от това много от основните права, залегнали в Хартата, са установени и в националните конституции и съдебната практика, както и в Европейската конвенция за правата на човека, страни по която са всички държави членки.

<sup>8</sup> [Споделете мнението си — междинен преглед на стратегията за Хартата.](#)

<sup>9</sup> Отговори бяха получени от 20 участващи държави членки: Австрия, Белгия, България, Германия, Дания, Ирландия, Испания, Италия, Кипър, Люксембург, Нидерландия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Финландия, Франция и Швеция.

Хартата<sup>10</sup>; iii) местните и регионалните власти<sup>11</sup>; iv) Европейската мрежа на националните институции по правата на човека (ЕМНИПЧ), Европейската мрежа на националните органи за равно третиране (Equinet) и Европейската мрежа на омбудсманите, и техните членове<sup>12</sup>; v) съдии и други практикуващи специалисти в областта на правосъдието, доставчици на съдебно обучение, и техните мрежи<sup>13</sup>; vi) служби на Комисията и vii) Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA). Беше проведена онлайн консултация с гражданското общество чрез платформата за основните права на FRA<sup>14</sup>; както и редица консултативни срещи<sup>15</sup>.

## 2. Гарантиране на ефективното прилагане на Хартата от държавите членки

Държавите членки играят ключова роля в изпълнението и прилагането на Хартата, като националните органи прилагат основните права в тяхната пълнота, когато прилагат правото на ЕС. Поради това в Стратегията за Хартата Комисията се ангажира да засили партньорството си с държавите членки, за да гарантира ефективното изпълнение и прилагане на Хартата чрез предотвратяване на нарушения на основните права, повишаване на осведомеността относно основните права, подобряване на координацията и гарантиране на правоприлагане.

### 2.1. Звена за връзка по въпросите на Хартата

За да се гарантира ефективното координиране и сътрудничество за прилагането на Хартата, преобладаващото мнозинство от **държавите членки посочиха национално звено за връзка по въпросите на Хартата**<sup>16</sup>. Комисията подпомага работата на тези звена, като организира информационни срещи и обмен на най-добри практики както онлайн, така и присъствено, а също и чрез споделяне на новини относно Хартата. За да подпомогне допълнително тези усилия, Комисията ще организира работата на звената за връзка по въпросите на Хартата като мрежа на Комисията с цел редовен обмен относно изпълнението и прилагането на Хартата.

Националните администрации са в най-добра позиция да определят как следва да бъдат организирани задачите на националните звена за връзка по въпросите на Хартата, за да

---

<sup>10</sup> Отговори бяха получени от 12 участващи звена за връзка по въпросите на Хартата: Австрия, Белгия, Испания, Кипър, Латвия, Литва, Малта, Нидерландия, Румъния, Финландия, Хърватия и Швеция.

<sup>11</sup> 51 участници.

<sup>12</sup> 23 участници.

<sup>13</sup> 112 участници.

<sup>14</sup> [Гражданско общество и Платформата за основните права](#). Получени бяха общо 101 отговора. Консултацията беше разпространена чрез Платформата на FRA за основните права. Платформата е съставена от над 1 000 организации на гражданското общество, синдикални организации, професионални организации, експерти от академичните среди и изследователските институти, както и отделни защитници на правата на човека.

<sup>15</sup> С работната група на Съвета „Основни права, граждански права и свободно движение на хора“; Комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи към Европейския парламент; Комисията по гражданство, управление, институционални въпроси и външни работи на Европейския комитет на регионите; ad hoc групата „Основни права и правова държава“ на Европейския икономически и социален комитет; и Службата на върховния комисар по правата на човека на Организацията на обединените нации.

<sup>16</sup> Консултация с държавите членки, въпрос 2.

се подобри ефективно координацията във връзка с основните права във всеки национален контекст<sup>17</sup>. В хода на консултациите беше отбелязан също така потенциал за допълнително взаимодействие на националните звена за връзка с независимите органи в областта на основните права, гражданското общество и местните и регионалните власти<sup>18</sup>. Затова Комисията **приканва държавите членки да подобрят мерките за осигуряване на информация, повишаване на осведомеността и изграждане на капацитет във връзка с Хартата** на национално равнище, също и като подкрепят дейностите на националните звена за връзка по въпросите на Хартата и като ангажират гражданското общество и националните институции по правата на човека (НИПЧ) в тази работа.

## 2.2. Насърчаване на обучението по въпросите на Хартата

В Стратегията за Хартата държавите членки се приканват да насърчават използването на Хартата и осведомеността за нея, като подкрепят разработването на **насоки и обучение за националните, регионалните и местните администрации и споделянето на най-добри практики**<sup>19</sup>, и да поощряват взаимното обучение по въпросите на Хартата. Въпреки че половината от държавите членки са организирали специализирани обучения във връзка с Хартата<sup>20</sup>, необходими са още целеви обучения, за да се гарантира, че съответните органи разполагат с достатъчни познания за основните права<sup>21</sup>. Комисията ще подкрепи допълнително тези усилия, като **ще стартира програма за взаимно обучение по въпросите на Хартата, за да помогне на националните заинтересовани страни да изпълняват и прилагат Хартата**, чрез партньорски обмен, семинари и транснационално споделяне на най-добри практики.

FRA подкрепи прилагането на Хартата на национално равнище чрез събиране и анализ на данни, включително в своите доклади за основните права и Charterpedia<sup>22</sup>. За да бъде

---

<sup>17</sup> Задачите на звената за връзка са разнообразни и включват споделяне на информация и най-добри практики във връзка с Хартата (92 %), осигуряване или координиране на обучение във връзка с Хартата (58 %), предоставяне на съдействие на властите за оценяване на въздействието на законодателните актове и политиките върху основните права (25 %), организиране на събития във връзка с Хартата, дейности във връзка с финансирането от Съюза, както и докладване относно Хартата до Комисията и FRA; консултация със звената за връзка по въпросите на Хартата, въпрос 2; консултация с държавите членки, въпрос 3. Основните предизвикателства са липсата на време поради наличието на други работни задачи (83 %), широкият обхват на потенциалните задачи (83 %) и неясните насоки от Комисията (67 %); консултация със звената за връзка по въпросите на Хартата, въпрос 7; консултация с държавите членки, въпрос 6.

<sup>18</sup> Повечето от задачите на звената за връзка се изпълняват в рамките на правителствата (67 %), съвместно с ЕС (33 %), гражданското общество (25 %) и НИПЧ, органите по въпросите на равенството и омбудсманите (17 %); консултация със звената за връзка по въпросите на Хартата, въпрос 5.

<sup>19</sup> 16 държави членки са споделили най-добри практики за прилагането на Хартата в Европейския портал за електронно правосъдие ([Добри практики на държавите членки във връзка с Хартата](#)). 58 % от отговорилите държави членки посочват, че са актуализирали портала (консултация с държавите членки, въпрос 10); а 23 предоставиха информация за това къде да се търси защита при нарушения на основните права ([Национални съдилища и други несъдебни органи](#)).

<sup>20</sup> 53 % от отговорилите държави членки; консултация с държавите членки, въпрос 9. Тъй като в консултацията участваха само 20 държави членки, резултатите остават ориентировъчни.

<sup>21</sup> Консултация с държавите членки, въпрос 25.

<sup>22</sup> Становище на FRA, стр. 3—4, с позоваване на [Charterpedia](#) и [Доклада за основните права за 2025 г. Charterpedia](#) включва членове от Хартата, достъпни на всички езици на ЕС, препратки към съдебната

възможен обменът на най-добри практики във връзка с Хартата, FRA и Комисията организират от 2023 г. насам **ежегодно онлайн събитие CharterXchange**, което обединява професионалисти и други заинтересовани участници, сред които и националните администрации, за да споделят опит и да обсъждат предизвикателствата и възможностите, свързани с прилагането на Хартата<sup>23</sup>.

Комисията и FRA разработиха програми и материали за обучение по въпросите на Хартата и ще продължат да повишават осведомеността за съществуващите материали, информация и инструменти. Освен това държавите членки се насърчават да разработват информационни и образователни материали относно Хартата на своите национални езици и когато е уместно, да превеждат инструментите на FRA във връзка с Хартата и да ги адаптират към националния си контекст.

### **2.3. По-често използване на оценките на въздействието върху основните права на национално равнище**

В Стратегията за Хартата държавите членки бяха приканени да **използват оценки на въздействието и процедури за законодателен контрол**, за да се гарантира, че инициативите за прилагане на правото на Съюза са в съответствие с Хартата<sup>24</sup>. Някои държави членки са разработили насоки и използват консултативни органи и обществени консултации в помощ на прилагането на Хартата, докато министерствата и парламентарните органи също имат централна роля в надзора и проверката на съответствието на законодателните предложения с Хартата<sup>25</sup>. Същевременно проучването на FRA показва, че оценките на въздействието на законодателните предложения върху основните права<sup>26</sup> не се извършват систематично, а последващите оценки са по-скоро изключение, отколкото правило. Това показва необходимост да се продължи подкрепата на националните органи при оценяването на въздействието, което националното законодателство за транспониране на задълженията от ЕС може да окаже върху основните права, когато мерките за транспониране биха могли да имат значително въздействие върху правата по силата на Хартата. Комисията приканва

---

практика и правото, достъпни на английски език и на националния език на съответната държава. [Ръководството за Хартата](#), [ръководството за обучители](#) и [курсовете за онлайн обучение](#) са достъпни на всички езици с изключение на GA и MT). Вж. [Материали и ресурси на FRA относно Хартата, информационни документи относно Хартата](#).

<sup>23</sup> Напр. [2-ото годишно събитие EU CharterXchange](#), [3-ото годишно събитие EU CharterXchange](#).

<sup>24</sup> 79 % от предоставилите отговор държави членки съобщават, че използват оценки на въздействието и законодателен контрол, за да гарантират съответствие с Хартата (консултация с държавите членки, въпрос 7).

<sup>25</sup> 37 % от отговорилите държави членки са издали насоки до органите относно оценяването на въздействието върху Хартата при транспонирането и прилагането на правото на Съюза; консултация с държавите членки, въпрос 7. Ролята на националните парламенти е спомената от Германия, Ирландия, Испания, Финландия и Унгария; консултация с държавите членки, въпрос 8. Специални обучения са предоставени на националните, местните или регионалните органи в 53 % от тези държави членки.

<sup>26</sup> Оценките на въздействието върху правата на човека обхващат 1) предварителни оценки на въздействието (оценка на възможните въздействия на законодателния акт); 2) правен контрол (оценка на законодателно предложение спрямо стандартите за основните права); и 3) последващи оценки (ретроспективни оценки на това как законодателният акт е въздействал на основните права след прилагането му); FRA, 2025 г., „По-добро законодателство: оценки на въздействието върху правата на човека при законотворчеството“.

звената за връзка по въпросите на Хартата да разпространяват съответните инструменти и информация до създателите на политики на национално и местно равнище, за да ги подпомагат при извършването на такива оценки на въздействието.

#### 2.4. Ролята на местните и регионалните власти

Хартата се използва от местните и регионалните власти<sup>27</sup> и **рамката на FRA за градовете на правата на човека**<sup>28</sup> се счита за полезна и им помага да разработват планове за действие и мрежи на базата на основните права<sup>29</sup>. Разработват се специални инструменти за обучение като част от проекта **RIGHTSCITIES**<sup>30</sup>, финансиран по програма „Граждани, равенство, права и ценности“ (CERV). От 2021 г. Комисията помага на местните и регионалните власти да популяризират Хартата чрез **поканата за представяне на предложения за побратимяване на градове** по програма „Граждани, равенство, права и ценности“ (CERV)<sup>31</sup>. Побратимяването на градове създава възможности за сътрудничество между общини в различни държави, като по този начин се дава възможност на местните власти да работят за разрешаването на споделени предизвикателства през призмата на Хартата. Фокусът в предходни проекти е бил например върху недискриминацията, приобщаването, демократичното участие, равенството между половете и правата на лицата, принадлежащи към малцинства.

Необходима е обаче допълнителна информация относно добавената стойност на Хартата в сравнение с други правозащитни инструменти и кога се прилага на местно равнище<sup>32</sup>. Консултациите показват необходимост от допълнителна практическа подкрепа, като например адаптирано обучение, повишаване на осведомеността и финансиране<sup>33</sup>. Затова Комисията **приканва държавите членки да оказват подкрепа на местните и регионалните власти да прилагат Хартата**, например като доразвият материалите, подготвени по проекта RIGHTSCITIES.

#### 2.5. Превенция, мониторинг и правоприлагане

---

<sup>27</sup> Предоставилите отговор местни и регионални власти използват Хартата в процеса на изготвяне на политики и вземане на решения (33 %), при финансирането от ЕС (33 %), както и за повишаване на информираността (25 %); консултация с местните и регионалните власти, въпрос 6. Те определят равенството и недискриминацията (80 %), жилищното настаняване, здравеопазването, образованието, социалната закрила и подкрепата на уязвимите групи (59 %), защитата на личните данни (49 %) и местната демокрация (57 %) като области на политиката, в които те могат да използват Хартата най-ефективно; консултация с местните и регионалните власти, въпрос 11. 52,94 % от отговорилите бяха от Полша, което се отразява на представителността на тази консултация.

<sup>28</sup> [Градовете на правата на човека в ЕС: рамка за укрепване на правата на местно равнище](#). За тази рамка знаят 41 % от отговорилите.

<sup>29</sup> Консултация с местните и регионалните власти, въпрос 10.

<sup>30</sup> [RIGHTSCITIES — Институт по права на човека и хуманитарно право „Раул Валенберг“](#). [RIGHTSCITIES— LBI für Grund- und Menschenrechte](#).

<sup>31</sup> От 400 финансирани проекта между 2021 г. и 2025 г. Хартата се споменава в около 10 %.

<sup>32</sup> Консултация с местните и регионалните власти, въпроси 15 и 21. 47 % от отговорилите не предприемат инициативи за по-често използване на Хартата от страна на техните власти, а 33 % не са информирани за наличието на такива инициативи; консултация с местните и регионалните власти, въпрос 12.

<sup>33</sup> Консултация с местните и регионалните власти, въпроси 21 и 22. 75 % от отговорилите власти не са участвали в обучение във връзка с Хартата (въпрос 7), а 26 % считат, че наличните възможности за обучение са недостатъчни, или не знаят дали са достатъчни (55 %) (въпрос 8).

Съгласно законодателството на ЕС националните власти носят основната отговорност за правилното прилагане на правото на Съюза. Националните съдилища изпълняват ключова роля в прилагането на Хартата, като прилагат и тълкуват правото на ЕС във вътрешния правов ред. С механизма за преюдициално запитване се създава механизъм за диалог между Съда на Европейския съюз и националните съдилища, за да се гарантира, че правото на Съюза, включително Хартата, се тълкува по еднакъв начин.

В Стратегията за Хартата Комисията подчерта значимостта на непрекъснатия **диалог с държавите членки за предотвратяване на нарушения на основните права**<sup>34</sup>. Този диалог се провежда по-специално в специализирани за дадената политика работни групи<sup>35</sup> и чрез дейности за взаимно обучение<sup>36</sup>. Същевременно Комисията потвърди отново ангажимента си да наблюдава прилагането на Хартата и свързаните с нея закони на ЕС и да следи отблизо случаите, в които дадена държава членка показва системно неизпълнение при прилагането на Хартата, когато прилага правото на ЕС<sup>37</sup>. През последните години Комисията започна производства за установяване на неизпълнение на задължения от държави членки<sup>38</sup>, свързани със зачитането на конкретни права по Хартата, като например правото на ефективни правни средства за защита, защитата на личните данни, зачитането на личния и семейния живот, правото на свобода на мирни събрания, свободата на сдружаване, недискриминацията въз основа на националност, пол или сексуална ориентация, зачитането на човешкото достойнство, свободата на изразяване на мнение и медийния плурализъм, правото на запазване на поверителност и презумпцията за невинност.

---

<sup>34</sup> Комисията също така предостави обучение на централните SOLVIT по въпросите на основните права.

<sup>35</sup> Например Групата на високо равнище на ЕС за борба с речта на омразата и престъпленията от омраза, която помага на държавите членки да прилагат Рамково решение 2008/913/ПВР на Съвета; експертната група, която помага на държавите членки да транспонират и прилагат Директива (ЕС) 2019/1937 относно защитата на лицата, които подават сигнали за нарушения на правото на Съюза; Мрежата на ЕС за правата на детето, която осигурява платформа за диалог за изпълнението на Стратегията на ЕС за правата на детето и препоръката на Комисията относно интегрираните системи за закрила на детето; Мрежата за предотвратяване на насилието, основано на пола, и домашното насилие; Групата на високо равнище по въпросите на недискриминацията, равенството и многообразието, която подкрепя усилията за борба с дискриминацията и за насърчаване на равенството и многообразието; Европейската правна мрежа по въпросите на равенството, която осигурява информацията относно спазването на директивите относно равенството.

<sup>36</sup> Като програмата за взаимно обучение по равенство между половете, инициативите за партньорство за борба с речта на омразата и престъпленията от омраза, както и Платформата на ЕС за участие на децата.

<sup>37</sup> В съответствие с принципа на субсидиарност Комисията обикновено не се намесва в отделни случаи, свързани с нарушения на основните права, които трябва да се разглеждат от националните органи и съдилища в съответствие с националните средства за правна защита. Тя се намесва само ако присъстват елементи, които сочат наличието на разпоредби или системни практики в нарушение на задълженията, произтичащи от правото на Съюза. Вж. също точка 5: Повишаване на осведомеността на хората за техните права съгласно Хартата.

<sup>38</sup> [Производства за установяване на неизпълнение на задължения в ЕС — производства за установяване на неизпълнение на задължения, транспониране на директиви и диалог в рамките на EU Pilot](#). Вж. например [Дело C-204/21, Комисия/Полиша \(Независимост и право на зачитане на личния живот на съдиите\)](#), [Дело C-808/21, Комисия/Чешка република \(Свобода на събранията и сдруженията\)](#), [Дело C-769/22, Комисия/Унгария \(Човешко достойнство, защита на личните данни и зачитане на личния и семейния живот, свобода на изразяване на мнение и свобода на информация, недискриминация\)](#), [Дело C-92/23, Комисия/Унгария \(Право на предоставяне на медийни услуги на дадена радиочестота\)](#), [Дело C-829/24, Комисия/Унгария \(Защита срещу чуждестранна политическа намеса\)](#) и [Дело C-57/25, Комисия/Естония \(Ефективни средства за правна защита\)](#).

От 2021 г. насам Комисията представя **годишни доклади относно прилагането на Хартата**, в които се разглежда въздействието на Хартата в специфични области на политиката<sup>39</sup>. Стратегията за Хартата и годишните доклади относно прилагането на Хартата представляват част от по-общите усилия на равнището на ЕС за укрепване на основните ценности, включително зачитането на правата на човека, правовата държава, демокрацията и равенството. Това включва и годишните доклади относно върховенството на закона<sup>40</sup>, Плана за действие за европейската демокрация, пакета от мерки за защита на демокрацията<sup>41</sup>, докладите за гражданството на ЕС<sup>42</sup>, Европейският щит за демокрацията<sup>43</sup>, Стратегията за гражданското общество<sup>44</sup> и стратегиите, с които се отговаря на нуждите на специфични групи носители на права<sup>45</sup>.

За изготвянето на годишните доклади относно прилагането на Хартата Комисията работи в партньорство с други институции и агенции на ЕС, по-специално с FRA, за да събира информация и данни за докладите, и провежда обширни консултации със заинтересованите страни<sup>46</sup>. Докладите относно прилагането на Хартата са ценни инструменти, наблягащи на значението на основните права в различните политики, като същевременно служат и като напомняне за широкия обхват и приложимостта на Хартата. Докладите също така се считат за полезни за гражданското общество и съдебната власт<sup>47</sup>, тъй като предоставят редовни обобщени резюмета на съответното право на ЕС, ръководят действията за застъпничество в подкрепа на основните права и като цяло подчертават признаването на съществуващите предизвикателства<sup>48</sup>. Заинтересованите страни обаче призоваха за по-застъпено използване на докладите като инструменти за мониторинг, по-специално като предложиха да се постави акцент върху защитата на конкретни права по Хартата; и да се включват позовавания на съдебни решения.

---

<sup>39</sup> [Публикувани са четири годишни доклада относно прилагането на Хартата](#), в които се обръща специално внимание на основните права в ерата на цифровите технологии, на процъфтяващото гражданско пространство, на ефективната правна защита и достъпа до правосъдие, както и на финансирането на основните права.

<sup>40</sup> [Доклад относно върховенството на закона за 2025 г.](#) Наблюдението обхваща също въпроси като независимостта на съдебната власт и благоприятната рамка за гражданското пространство, които имат пряко значение за прилагането на основните права.

<sup>41</sup> Вкл. [JOIN\(2025\) 791 final](#) и [COM\(2025\)790 final](#).

<sup>42</sup> [Доклади за гражданството на ЕС](#).

<sup>43</sup> [JOIN\(2025\)791 final](#).

<sup>44</sup> [COM\(2025\)790 final](#).

<sup>45</sup> Като например [Стратегията на ЕС за правата на детето](#). За стратегиите за Съюза на равенство вж. бележка под линия 107.

<sup>46</sup> За да научите за заинтересованите страни, с които са проведени консултации за настоящия доклад, вж. глава 1.

<sup>47</sup> Консултация с гражданското общество, въпрос 19. 68,32 % от отговарящите знаят за докладите; Консултация със специалисти в областта на правосъдието, въпрос 19. 72,22 % от отговорилите знаят за докладите.

<sup>48</sup> Според ЕМНИПЧ благодарение на специализираното внимание от страна на Комисията към събирането на информация от ключови заинтересовани страни за годишния доклад относно прилагането на Хартата се е повишило признаването на значимостта и нуждите на заинтересованите страни на равнището на ЕС. Становище на ЕМНИПЧ за консултациите с НИПЧ, стр. 5.

Комисията ще проучи как да се доразвият докладите относно прилагането на Хартата, за да предостави по-подробен преглед на основните развития във връзка с прилагането на конкретни права по Хартата, свързани с избраната тема, включително съответните съдебни решения. Комисията ще подкрепи констатациите си с подходящи показатели за данни, когато има такива, от Евростат и други уместни източници. Тя ще проведе проучване за осъществимост, за да анализира допълнителни възможности за засилване на мониторинга на основните права в контекста на годишните тематични доклади относно прилагането на Хартата. Тези аспекти ще бъдат обсъдени и в рамките на новата платформа на гражданското общество, която ще бъде създадена през 2026 г.<sup>49</sup>

Консултациите показват, че **действията на национално равнище, предприети вследствие на докладите относно прилагането на Хартата**, все още са ограничени<sup>50</sup>. Затова Комисията **приканва държавите членки да увеличат усилията си за предприемане на действия вследствие на докладите относно прилагането на Хартата**, по-специално като организират прояви с имащи отношение групи заинтересовани страни с цел обсъждане на темата на годишния доклад в национален контекст.

Комисията също така прикани Европейския парламент и Съвета да организират обсъждания по същество като последващи действия вследствие на докладите относно прилагането на Хартата. През 2021 г. Съветът прие **заключения на Съвета относно подобряването на прилагането на Хартата**, в които се описват мерките, които държавите членки биха могли да предприемат, за да подкрепят изпълнението на Стратегията<sup>51</sup>. Всяка година Съветът кани Комисията да представи констатациите от доклада относно прилагането на Хартата на държавите членки и приема заключения на Съвета по темата на доклада с допълнителни препоръки<sup>52</sup>.

В Стратегията Комисията насърчава също Европейския парламент и националните парламенти да разработят **междупарламентарно сътрудничество за прилагането на Хартата**. Тя отново приканва Европейския парламент да включи националните парламенти в укрепването на прилагането на Хартата, също и чрез организиране на междупарламентарна координационна среща относно прилагането на Хартата. Комисията е готова да подкрепи развитието на тази инициатива.

---

<sup>49</sup> [COM\(2025\)790 final](#).

<sup>50</sup> 37 % от отговорилите държави членки съобщават, че са организирали последващи действия; консултация с държавите членки, въпрос 11. Някои са изпратили доклада за информация до отговорния министър (Унгария) или до отговорните министерства и НИПЧ (Люксембург, Испания). В България констатациите послужиха като основа за разработването на бъдещи дейности за съдебно обучение. Полша и Португалия организираха последващи прояви. Вж. също така консултациите с НИПЧ, органите по въпросите на равенството и омбудсманите, въпрос 27.

<sup>51</sup> [Заклучения на Съвета относно укрепването на прилагането на Хартата на основните права в Европейския съюз](#).

<sup>52</sup> [Заклучения на Съвета относно цифровото овластяване с цел защита и прилагане на основните права в цифровата ера; Заклучения на Съвета относно прилагането на Хартата на основните права на ЕС; Ролята на гражданското пространство за защитата и утвърждаването на основните права в ЕС; Заклучения относно прилагането на Хартата на основните права на ЕС: насърчаване на доверието чрез ефективна правна защита и достъп до правосъдие; Заклучения на Съвета относно прилагането на Хартата на основните права на ЕС: финансиране за насърчаване, защита и прилагане на основните права](#).

## 2.6. Гарантиране на защитата на ценностите по Хартата чрез фондовете на ЕС

Финансирането от ЕС е от ключово значение за подпомагане на изпълнението на политиките на ЕС. За да се гарантира, че изпълнението на фондовете на ЕС е в съответствие с Хартата, Регламентът за общоприложимите разпоредби („ROP“) <sup>53</sup> включва хоризонтално „отключващо условие“ относно ефективното прилагане и изпълнение на Хартата („ХОУ за Хартата“) <sup>54</sup>. Съгласно ХОУ за Хартата държавите членки трябва да имат въведени мерки за осигуряване на съответствието на подкрепяните от ROP програми с Хартата на всички етапи от програмирането и изпълнението. Те се насърчават да ангажират в тези механизми участието на организации на гражданското общество, като например независими органи в областта на основните права. Държавите членки също така са задължени да установят мерки за докладване на мониторинговите комитети за случаите на незачитане на Хартата при операциите и за жалби във връзка с Хартата.

Комисията ще продължи да следи дали ХОУ за Хартата продължават да се изпълняват през целия програмен период и ще предприема необходимите мерки за гарантиране на подходящо изпълнение <sup>55</sup>. В хода на консултациите обаче беше определена нужда от повече информация и насоки, за да се помогне на националните и регионалните органи, които управляват средствата от ЕС, да прилагат Хартата, например като осигуряват насоки чрез модули за обучение, изграждане на капацитет или обмен на най-добри практики <sup>56</sup>. В съответствие с поетото задължение в Стратегията за Хартата тези насоки са публикувани под формата на **ръководство за националните и регионалните власти и органи за гарантирането на последователно и ефективно изпълнение на ХОУ за Хартата** <sup>57</sup>. Комисията ще преведе ръководството на официалните езици на ЕС, за да гарантира, че то е достъпно за националните заинтересовани страни. Комисията също така ще проучи дали са необходими допълнителни действия в рамките на следващата МФР, като например дейности за изграждане на капацитет или обмен на най-добри практики.

**В предложението на Комисията за следващата МФР са заложили надеждни гаранции и стимули за това финансирането от Съюза да е в съответствие с Хартата и с принципите на правовата държава** <sup>58</sup>. Спазването на принципите-на-правовата държава и на Хартата е предпоставка за финансовата подкрепа. За да бъдат одобрени националните и регионалните им планове, държавите членки ще трябва да докажат, че разполагат с подходящи механизми, за да гарантират

<sup>53</sup> [Регламент \(ЕС\) 2021/1060](#).

<sup>54</sup> Хоризонталното отключващо условие относно „ефективното прилагане и изпълнение на Хартата на основните права на ЕС“ е предвидено в приложение III към ROP. В допълнение към ХОУ за Хартата ROP съдържа хоризонтални принципи в член 9, съгласно които при изпълнението на фондовете Комисията и държавите членки гарантират зачитането на основните права и спазването на Хартата.

<sup>55</sup> За повече информация относно механизмите и процедурите за наблюдение на изпълнението на ХОУ за Хартата вж. Стратегията за Хартата, стр. 9, и [Доклада относно прилагането на Хартата за 2024 г.](#), стр. 21—22.

<sup>56</sup> Консултация с държавите членки, въпроси 15 и 16.

<sup>57</sup> [Ръководство за основните права при финансирането от Съюза](#).

<sup>58</sup> COM(2025) 46, стр. 12.

спазването на принципите на правовата държава и ХОУ за Хартата през целия период на изпълнение на фондовете.

### **3. Увеличаване на ролята на организациите на гражданското общество, защитниците на правата и практикуващите специалисти в областта на правосъдието**

#### **3.1. Гражданско общество**

В Стратегията за Хартата се изтъква незаменимостта на ОГО и защитниците на правата на човека за гарантирането на това всички да се ползват от основните права. В Стратегията Комисията прикани държавите членки да насърчават подкрепяща и безопасна среда за ОГО и защитниците на правата на човека в своята държава, както и на местно равнище<sup>59</sup>.

Комисията посвети Доклада относно прилагането на Хартата за 2022 г. на процъфтяващото гражданско пространство<sup>60</sup> и описа в него ролята на ОГО, защитниците на правата на човека, НИПЧ, органите по въпросите на равенството и омбудсманите за подпомагане на прилагането на Хартата, набеляза предприетите мерки на равнището на ЕС и на национално равнище за тяхната защита, подкрепа и овластяване и също така определи предизвикателствата, пропуските и областите за подобрене в това отношение. В доклада се отбелязва още по-голямо стесняване на гражданското пространство в целия ЕС<sup>61</sup>, като ОГО, защитниците на правата на човека и техните членове съобщават за заплахи и тормоз<sup>62</sup>.

Като последващи действия вследствие на доклада относно прилагането на Хартата за 2022 г. Комисията организира поредица от семинари относно необходимите мерки за по-голямо овластяване, защита и подкрепа на гражданското общество, която завърши с проява на високо равнище през ноември 2023 г.<sup>63</sup>. В окончателен доклад<sup>64</sup> беше препоръчано държавите членки и институциите на ЕС да се ангажират със защитата, насърчаването и подкрепянето на гражданското пространство в ЕС. Тези заключения бяха използвани в Препоръка на Комисията през 2023 г. относно насърчаване на ангажираността и ефективното участие на гражданите и организациите на гражданското общество в процесите на създаване на обществени политики<sup>65</sup>. В съответствие с тази препоръка Комисията разработи инструменти за ангажиране на

---

<sup>59</sup> Държавите членки съобщават, че са въвели политики за гражданското общество, и посочват национални възможности за финансиране и законодателни актове, които защитават свободата на сдружаване и свободата на изразяване на мнение. Консултация с държавите членки, въпрос 17.

<sup>60</sup> [COM\(2022\) 716](#), стр. 7—12. Също и [Доклад относно върховенството на закона за 2025 г.](#), стр. 29—30.

<sup>61</sup> [Гражданско общество | Агенция на Европейския съюз за основните права](#), [Гражданско пространство | ОИСР](#), [монитор на гражданското пространство Cívicus](#), [граждански форум](#). Също и [Доклад относно върховенството на закона за 2025 г.](#), стр. 30.

<sup>62</sup> [FRA](#), „Защита на гражданското общество — актуализация за 2023 г.“, стр. 3. [COM\(2022\) 716](#), стр. 13.

<sup>63</sup> [Процъфтяващо гражданско пространство за отстояване на основните права в ЕС: рамка за бъдещи действия](#).

<sup>64</sup> [Окончателен доклад — Процъфтяващо гражданско пространство за отстояване на основните права в ЕС | Европейска комисия](#).

<sup>65</sup> [Препоръка \(ЕС\) 2023/2836 на Комисията](#).

гражданите в определянето на нейните политики, по-специално в европейските граждански панели, които биха могли да вдъхновят националните и местните власти да създадат собствени стратегии за гражданско участие. През 2024 г. Комисията прие също така две директиви относно минималните стандарти за функционирането на органите по въпросите на равенството, за да се подобри тяхната ефективност и да се гарантира независимостта им<sup>66</sup>.

Като продължение на тези инициативи и в отговор на призови от гражданското общество на 12 ноември 2025 г. Комисията прие **Стратегията на ЕС за гражданското общество**<sup>67</sup>. Със Стратегията се въвежда рамка за насърчаване на ангажираността с ОГО и за защита, подкрепа и гарантиране на устойчиво и прозрачно финансиране на ОГО на равнището на ЕС и на национално равнище. Комисията ще създаде платформа на гражданското общество, за да засили ангажираността си с организациите на гражданското общество, работещи в областта на основните права и други политики, основани на ценностите на ЕС. Комисията също така приканва държавите членки да **ангажират гражданското общество в свързаните с Хартата дейности на национално равнище**, за да се гарантират обмен на информация и изграждане на взаимен капацитет<sup>68</sup>.

Комисията също така поема ангажимент да подкрепя благоприятна среда за гражданското общество, по-специално чрез **финансиране по програма „Граждани, равенство, права и ценности“**<sup>69</sup>. Между 2022 г. и 2025 г. са предоставени безвъзмездни средства в размер на над 1,3 милиарда евро на субекти, които допринасят за прилагането на ценностите, заложили в член 2 от ДЕС и Хартата<sup>70</sup>.

През юли 2025 г. Комисията прие своето **предложение за нова програма за финансиране „АгораЕС“**, за да продължи да финансира утвърждаването и защитата на основните права чрез направление „Демокрация, граждани, равенство, права и

---

<sup>66</sup> [Директива \(ЕС\) 2024/1499 на Съвета](#) и [Директива \(ЕС\) 2024/1500](#).

<sup>67</sup> [COM\(2025\) 790 final](#).

<sup>68</sup> 70 % от участвалите в консултациите ОГО не знаеха за мерките за овластяване на гражданското общество, предприети от националните, регионалните или местните власти. Няколко от тях споменаха за правителства, които активно сплашват гражданското общество. Те като цяло виждаха несъответствие между стратегиите и осезаемите действия, предприети от техните държави членки. Консултация с държавите членки, въпрос 8. Относно националните политики за овластяване на гражданското пространство вж. [„Гражданско пространство“ |ОИСР](#).

<sup>69</sup> Вж. [допълнителна информация за програмата: Доклад относно прилагането на Хартата за 2024 г.](#), стр. 5—9; [SWD\(2025\)133](#).

<sup>70</sup> [Програма „Граждани, равенство, права и ценности“ — Изпълнение — Европейска комисия](#). Допълнителна информация относно това как програмите за финансиране от Съюза са спомогнали за прилагането на Хартата е предоставена в [Доклада относно прилагането на Хартата за 2024 г.](#) Вж. също [заклученията на Съвета от 7 март 2025 г.](#) По линия на ежегодните покани CHAR-LITI за представяне на предложения е предоставено финансиране за изграждане на капацитет и повишаване на информираността относно Хартата, овластяване на гражданското пространство, стратегически съдебни процеси, борба с речта на омразата и престъпленията от омраза и защитата на лицата, сигнализиращи за нередности; [Портал на ЕС за финансиране и обществени поръчки](#)). В рамките на направление „Ценности на Съюза“ на програма „Граждани, равенство, права и ценности“ Комисията подкрепи европейски мрежи, организации на гражданското общество и мозъчни тръстове в прилагането на Хартата.

ценности“ („CERV+“) от 2028 г. до 2034 г.<sup>71</sup>. Съгласно новата МФР, работейки съвместно с националните бюджети и допълвайки други усилия на европейско и национално равнище, Европейският съюз ще подкрепи гражданското общество за подобряване на прилагането на Хартата, включително чрез предложените програми „АгораЕС“ и „Правосъдие“<sup>72</sup>, след като бъдат приети.

И накрая, Комисията прикани **мрежите на гражданското общество**<sup>73</sup> да **укрепят своите усилия за изграждане на капацитет, като си сътрудничат в областта на обучението по въпросите на Хартата и споделянето на практики**, като надграждат въз основа на подкрепата и инструментите, разработени от Комисията и FRA<sup>74</sup>. Тя отбелязва, че ОГО, защитниците на правата на човека и НИПЧ, органите по въпросите на равенството и омбудсманите са в добра позиция да споделят информация и да помагат на хората да получат достъп до съдебна защита, в случай че техните основни права са нарушени<sup>75</sup>. **Ефективната съдебна защита и по-конкретно стратегическите съдебни процеси могат да допринесат за ефективното правоприлагане на основните права** и Комисията е финансирала няколко проекта за изграждане на капацитета на гражданското общество за провеждане на стратегически съдебни процеси въз основа на Хартата<sup>76</sup>.

За да се подобри допълнително изпълнението на ангажиментите по-горе, **Комисията приканва ОГО, защитниците на правата на човека и НИПЧ, органите по въпросите на равенството и омбудсманите да положат повече усилия да си сътрудничат и да споделят практики във връзка с Хартата**. Тя освен това приканва тези заинтересовани страни, както и практикуващите специалисти в областта на правосъдието и бенефициерите на финансиране от Съюза **да споделят съдебна практика и други добри практики във връзка с Хартата с FRA**,<sup>77</sup> за да подкрепят актуализирането на базата данни Charterpedia.

### **3.2. Ролята на националните институции по правата на човека (НИПЧ)**

В рамките на второто направление на Стратегията за Хартата се изтъква **значимостта на силните и независими НИПЧ**. Благодарение на обширните си правомощия, които обхващат всички основни права, НИПЧ имат уникална роля за гарантирането на

<sup>71</sup> Предложение за Регламент за създаване на програмата „АгораЕС“ за периода 2028—2034 г.

<sup>72</sup> Предложение за Регламент за създаване на програма „Правосъдие“ за периода 2028—2034 г.

<sup>73</sup> Споменават се мрежи като ЕМНИПЧ, Европейската мрежа на националните органи за равно третиране (Equinet) и Европейската мрежа на омбудсманите, както и мрежи, насочени към нуждите на специфични групи.

<sup>74</sup> Вж. консултация с ЕМНИПЧ, Европейската мрежа на националните органи за равно третиране (Equinet) и Европейската мрежа на омбудсманите, и с техните членове (органи в областта на основните права), въпрос 10.

<sup>75</sup> Едва 30 % от органите в областта на основните права съобщават, че използват Хартата за предоставяне на информация относно наличните средства за защита или подкрепата на жертвите, а 30 % съобщават, че използват Хартата при (стратегически) съдебни процеси; консултация с органите в областта на основните права, въпрос 3, буква г).

<sup>76</sup> Между 2022 г. и 2024 г. бяха отпуснати 15 милиона евро за финансиране на 35 проекта във връзка с Хартата и стратегически съдебни процеси в рамките на програмата „Граждани, равенство, права и ценности“.

<sup>77</sup> Чрез [Charter@fra.europa.eu](mailto:Charter@fra.europa.eu).

защитата на основните права от страна на държавните субекти и за създаването на връзки между правителствата и гражданското общество<sup>78</sup>. Затова в Стратегията за Хартата Комисията прикани държавите членки, които не са създали независими НИПЧ, да го направят. Тя прикани и другите държави членки да гарантират, че на НИПЧ са предоставени инструменти и средства да спазват Парижките принципи на Организацията на обединените нации<sup>79</sup> и да се позовават на Хартата в своите правомощия. Тя отбеляза ролята на европейската мрежа на националните институции по правата на човека (ЕМНИПЧ) в това да помага на държавите членки да постигат и поддържат акредитация със статут „А“ за своите НИПЧ<sup>80</sup>, по-специално като координират изграждането на капацитет и споделянето на практики във връзка с Хартата.

След приемането на Стратегията за Хартата **още пет НИПЧ бяха акредитирани със статут „А“** (в Австрия, Естония, Кипър, Словения и Швеция)<sup>81</sup>, а в Чехия и Румъния<sup>82</sup> е постигнат напредък по отношение на създаването на акредитирана НИПЧ. ЕМНИПЧ помага на определените институции да постигнат и повишат своята акредитация чрез технически съвети и консултации. Комисията наблюдава състоянието на омбудсманите, НИПЧ, органите по въпросите на равенството и други независими органи в своите доклади относно върховенството на закона в рамките на стълб „Други институционални въпроси, свързани с принципите на взаимозависимост и взаимоограничаване“.

След приемането на Стратегията за Хартата **ЕМНИПЧ и НИПЧ все повече участват в подпомагането на прилагането на Хартата**<sup>83</sup>. ЕМНИПЧ организира изграждане на капацитет във връзка с Хартата и допринася, заедно със своите членове, за подготвянето на законодателни актове и политики, които засягат основните права и основополагащите ценности<sup>84</sup>.

За да подкрепи техните усилия, **Комисията ще обмисли дали са необходими допълнителни насоки относно ролята на НИПЧ съгласно правото на ЕС**, включително при прилагането на Хартата, както и как държавите членки биха могли да

---

<sup>78</sup> [COM\(2024\) 800](#), стр. 32.

<sup>79</sup> [Принципи за статута на националните институции \(Парижки принципи\) | СВКПЧ, CM/Rec\(2021\)1](#).

<sup>80</sup> [НИПЧ, които са оценени като напълно отговарящи на Парижките принципи на ООН, се акредитират със статут „А“](#).

<sup>81</sup> [Членство — GANHRI, Нашите членове — ЕМНИПЧ](#).

<sup>82</sup> [Становище при консултациите с ЕМНИПЧ](#), стр. 9—10.

<sup>83</sup> НИПЧ съобщават, че с Хартата се осигурява добавена стойност, като се укрепват правните доводи и застъпничеството, а също така с нея се подкрепя тълкуването на правните стандарти на ЕС. Анкетиранияте съобщават, че използват Хартата при докладване (70 %), в курсове за обучение (61 %), за повишаване на информираността относно основните права (83 %), при обработване на жалби (61 %), за съветване на държавни субекти относно нови политики (52 %) и проекти на законодателни актове (57 %), за осигуряване на информация относно средствата за защита или подкрепата на жертвите (49 %), при участие в кампании (48 %) и в хода на съдебни производства или стратегически съдебни процеси (30%). Консултация с органите в областта на основните права, въпроси 3, 4 и 5.

<sup>84</sup> [Становище при консултациите с ЕМНИПЧ; План за действие за укрепването на прилагането на Хартата на основните права в Европейския съюз \(2021—2024 г.\); Дейности на националните институции по правата на човека в изпълнение на Хартата на основните права на Европейския съюз](#).

ги подкрепят. Комисията ще продължи да подкрепя НИПЧ в прилагането на Хартата, също и чрез финансиране по програма „Граждани, равенство, права и ценности“ за периода 2021—2027 г. и предложената програма „АгораЕС“, след като бъде приета.

Комисията освен това приканва НИПЧ, органите по въпросите на равенството и омбудсманите да продължат да подпомагат прилагането на Хартата чрез специализирани дейности в своите държави членки, включително като **осигуряват информация и консултации на граждани относно основните права** и средствата за правна защита в случай на нарушения на основните права.

Необходими са допълнителни усилия, за да се гарантира, че НИПЧ могат да подпомагат прилагането на Хартата във всички държави членки<sup>85</sup>. Затова Комисията **приканва държавите членки да ангажират НИПЧ в консултационните процеси**, за да могат те да дадат значим принос за оценката на въздействията върху основните права при изготвянето на законодателни актове и политики в области, в които се прилага Хартата. Тя също така **приканва държавите членки да разработват инициативи за повишаване на информираността и изграждане на капацитет във връзка с Хартата на национално, регионално и местно равнище**, като се възползват от споделените познания на НИПЧ, защитниците на правата на човека, гражданското общество, местните и регионалните власти и правителствата.

### 3.3. Практикуващи специалисти в областта на правосъдието

Съдиите и другите практикуващи специалисти в областта на правосъдието имат уникална роля за осигуряване на прилагането на основните права. В Стратегията за Хартата Комисията поема ангажимент за финансиране на възможности за обучение относно Хартата за съдии и други практикуващи специалисти в областта на правосъдието по линия на **програма „Правосъдие“**<sup>86</sup>. В стратегията за **съдебно обучение за периода 2021—2024 г.** Комисията посочи, че специалистите в областта на правосъдието следва да преминат специално обучение относно Хартата, нейното приложно поле и специфичните основни права, както и връзката ѝ с националното законодателство и Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ)<sup>87</sup>.

---

<sup>85</sup> Що се отнася до предизвикателствата, свързани с предоставянето на значим принос за изготвянето на законодателни актове с въздействие върху основните права, отговарящите посочват липсата на достъп до публични документи или информация (9 %), липсата на интерес от страна на властите да си сътрудничат с тези органи (22 %), липсата на структурирани канали за координация (30 %), ограничените познания за относимостта на Хартата (35 %) и цялостното работно натоварване и приоритети (43 %); консултация с органите в областта на основните права, въпрос 20; [Становище при консултациите с ЕМНИПЧ](#), стр. 3.

<sup>86</sup> Финансирането се състоеше от безвъзмездни средства за дейности (в размер на около 4 милиона евро годишно), безвъзмездни средства за оперативни разходи за Европейската мрежа за съдебно обучение в размер на около 11,2 милиона евро годишно и възлагане на обществени поръчки (по-малко от 1 милион евро годишно). Около 36 % от бюджета на програмата, т.е. около 15—16 милиона евро годишно, се заделят за съдебно обучение. Комисията също така подкрепя дейностите на ERA, която повишава информираността сред членовете на съдебната власт и юристите относно прилагането на Хартата. Ролята на Хартата се разглежда в предлаганите от ERA курсове за обучение, включително всяка година от 2021 г. до 2025 г. Повече информация е предоставена в [COM\(2024\)456](#), стр. 10.

<sup>87</sup> [COM\(2020\) 713](#), стр. 2.

Националните съдилища все по-често се позовават на Хартата <sup>88</sup>. **Броят на преюдициалните запитвания, в които има позоваване на Хартата, се повишава** ежегодно от 2020 г. насам, като достигна 128 запитвания през 2024 г <sup>89</sup>. Според консултациите с практикуващите специалисти в областта на правосъдието, проведени в подкрепа на настоящия преглед, **съществува мнение, че с Хартата се осигурява добавена стойност като допълнителен правен стандарт** към конституционните разпоредби и международните задължения в областта на правата на човека, по-специално по случаи в областта на миграцията и убежището и при прилагането на законодателството на ЕС по отношение на европейската заповед за арест, защитата на данните, закрилата на детето и данъчното облагане. Отговорилите специалисти в областта на правосъдието също така споменават, че прилагат процесуалните права по Хартата (членове 47—50)<sup>90</sup>. Въпреки това практикуващите съобщават за определени затруднения, които те срещат при определянето на приложимостта на Хартата <sup>91</sup>.

**Съдебното обучение относно Хартата** все още не е достигнало до по-голям брой практикуващи специалисти в областта на правосъдието <sup>92</sup>. Най-често посочваните причини за неучастие в такова обучение са липсата на информираност <sup>93</sup> или недостатъчните възможности за обучение на национално равнище и на равнището на ЕС<sup>94</sup>. **Комисията ще продължи да подпомага съдебното обучение относно Хартата**, също и чрез предложената програма „Правосъдие“ по новата МФР, след като бъде приета <sup>95</sup>. Комисията също така **приканва държавите членки да гарантират, че първоначалното и продължаващото съдебно обучение относно Хартата се осигурява на националните им езици**.

В Стратегията за Хартата Комисията също така поема ангажимент да подкрепя разработването на инструмент за електронно обучение за съдии. През декември 2025 г. тя ще публикува „**е-капсули за правото на Съюза**“ — кратки онлайн курсове за обучение, в които се обобщават основните характеристики на правото на Съюза по над

---

<sup>88</sup> FRA, [Доклад за основните права за 2024 г.](#), стр. 122; [Доклад за основните права за 2023 г.](#), стр. 45; и [Доклад за основните права за 2022 г.](#), стр. 37.

<sup>89</sup> FRA, [Доклад за основните права за 2025 г.](#), стр. 94.

<sup>90</sup> Консултация с практикуващи специалисти в областта на правосъдието, въпрос 16.

<sup>91</sup> Юристите, които са посочили, че прилагат Хартата само рядко (23 %) или не я прилагат никога (20 %), споменават трудности, свързани с определянето на приложимостта на Хартата за конкретен случай (7,5 %), липсата на време за проверка на приложимостта (8,5 %) и липсата на добавена стойност в сравнение с ЕКПЧ (3 %); консултация с практикуващи специалисти в областта на правосъдието, въпроси 15 и 17. 73,4 % от участниците не са отговорили на този въпрос, което се отразява на представителността на резултатите.

<sup>92</sup> 29 % от предоставилите отговор практикуващи специалисти в областта на правосъдието съобщават, че са участвали в присъствено обучение относно Хартата, а 21 % — в обучение онлайн; консултация с практикуващи специалисти в областта на правосъдието, въпроси 4 и 6.

<sup>93</sup> 54 %; консултация с практикуващи специалисти в областта на правосъдието, въпрос 6 б).

<sup>94</sup> Съответно от 57 % на национално равнище и от 34 % на равнището на ЕС; консултация с практикуващи специалисти в областта на правосъдието, въпрос 10. От отговорилите организации за обучение 61 % считат възможностите за обучение за достатъчни на национално равнище и 89 % на равнището на ЕС.

<sup>95</sup> [COM\(2025\) 463 final](#); [COM\(2025\) 801](#).

40 теми, включително Хартата<sup>96</sup>. В началото на 2026 г. Комисията ще публикува също **53 безплатни онлайн курса за обучение относно Хартата**, в които ще се представят всички членове от материалноправно естество и общите разпоредби на Хартата в сесии по 30 минути. В допълнително писмено ръководство ще се обобщава релевантната съдебна практика по всеки член. Курсовете са насочени към държавните служители в националните администрации и длъжностните лица в институциите на ЕС. Всички обучения по-горе ще са публично достъпни на „Европейската платформа за съдебно обучение“ на Европейския портал за електронно правосъдие.

За да се гарантира наличността на информация относно Хартата, Комисията прикани мрежите на съдиите и другите **практикуващи специалисти в областта на правосъдието да си сътрудничат за обучение и споделяне на добри практики относно прилагането на Хартата**, надграждайки върху подкрепата и инструментите, предлагани от Комисията, Европейската мрежа за съдебно обучение (EJTN) и FRA. Информираността за тези материали и тяхната употреба обаче остават на ниско равнище<sup>97</sup>. Това отразява нуждата от допълнителни практически насоки и информация относно съдебната практика във връзка с Хартата, като например бази данни и фактологични справки, както и обмен на най-добри практики във връзка с прилагането на Хартата и превеждане на ключовите материали на националните езици<sup>98</sup>. Затова Комисията **ще продължи да повишава информираността на специалистите в областта на правосъдието относно наличните ресурси за онлайн обучение** относно Хартата в сътрудничество с FRA и приканва институциите за съдебно обучение да използват тези ресурси при предоставянето на обучение. Тя също така **приканва държавите членки да споделят със съдебната власт информация относно съществуващите възможности и онлайн инструменти за обучение относно Хартата**, като в същото време гарантират надлежно спазване на независимостта на съдебната власт. Комисията също така ще повиши достъпността на своите нови онлайн курсове относно Хартата и ще продължи да предоставя информация относно Хартата и прилагането ѝ на своя уебсайт.

Комисията признава, че **цифровизацията на правосъдието** има потенциала да подобри капацитета на съдилищата да се справят ефективно с проблеми, свързани с основните права,<sup>99</sup> и съответно подкрепя усилията на държавите членки за цифровизация. В същото време цифровизацията на правосъдието трябва да се извърши по начин, който гарантира спазване на основните права, също и като се гарантира

---

<sup>96</sup> Също и [„Видеоклипове за обучение на магистрати и юристи относно мисията, юрисдикцията и процедурите на Съда на Европейския съюз“](#).

<sup>97</sup> Практикуващите специалисти в областта на правосъдието съобщават, че са използвали уроците относно Хартата на европейския портал за електронно правосъдие (16 % от отговорилите), Charterpedia (7,5 %), ръководствата на FRA за Хартата (13,8 %) и ръководствата относно Хартата и ЕКПЧ на FRA и Съвета на Европа (19,15 %). 59 % от отговорилите не са използвали никой от наличните инструменти за обучение; консултация с практикуващи специалисти в областта на правосъдието, въпрос 7.

<sup>98</sup> Консултация с практикуващи специалисти в областта на правосъдието, въпрос 11.

<sup>99</sup> [COM\(2025\) 801 final](#); [COM\(2025\)802 final](#), стр. 2.

възможност за присъствени съдебни процеси за страни, за които те са необходими, за да упражняват ефективно своите основни права<sup>100</sup>.

#### 4. Насърчаване на използването на Хартата като ориентир за институциите на ЕС

В Стратегията за Хартата Комисията подчертава, че спазването на Хартата е от основно значение за устойчивостта на законодателството на ЕС. Тя поема ангажимент да **оценява спазването на Хартата в ключови инициативи**, които биха могли да имат значително въздействие върху основните права, от подготвителния етап и през целия процес на вземане на решения<sup>101</sup>.

За да помогне по-добре на служителите на ЕС в оценяването на въздействието върху основните права, Комисията актуализира **насоките за своите служители относно прилагането на Хартата при оценките на въздействието**<sup>102</sup> и ще ги разпространява като източник на информация за създателите на политики на национално и местно равнище в съответствие с поетия ангажимент в Стратегията. В допълнение към редовните сесии за обучение „По-добро законотворчество“ Комисията е разработила **специализиран курс за обучение на тема „Хартата на основните права на ЕС при оценките на въздействието“** за обучаване на служителите на ЕС относно Хартата и за предоставяне на насоки в оценяването на въздействията на законодателните предложения върху основните права в съответствие с правилата за по-добро законотворчество<sup>103</sup>. FRA също така предложи препоръки на институциите на ЕС и на държавите членки относно оценяването на въздействието на проектите за законодателни актове и политики върху основните права. **Онлайн курсовете на Комисията относно Хартата** съдържат препоръки за служителите на ЕС относно това как да се гарантира спазване на основните права при формулирането на законодателни инициативи.

Комисията разчита на **становищата на заинтересованите страни**, когато подготвя своите инициативи, в т.ч. за **интегрирането на Хартата в своите политики и предложения**<sup>104</sup>. Гражданското общество също е ангажирано чрез редица децентрализирани форми на структуриран диалог и консултации и участва в множество експертни групи на Комисията. С новата Стратегия на ЕС за гражданското общество се

---

<sup>100</sup> [COM\(2023\) 786 final](#), „Ефективна правна защита и достъп до правосъдие“, стр. 5.

<sup>101</sup> Тези ангажименти следват непрекъснатите усилия за информиране на служителите на ЕС относно изискванията, свързани с основните права, вж. [COM\(2010\)057](#).

<sup>102</sup> C(2025) 8354. Насоките допълват [Инструмент № 29 от инструментариума за по-добро законотворчество](#) относно „Основни права, включително насърчаване на равенството“. Съгласно Инструмент № 29 всички актове и инициативи на Комисията трябва да са в съответствие с Хартата.

<sup>103</sup> Курсът се провежда онлайн четири пъти годишно. През 2023 г. и 2024 г. около 170 служители на ЕС преминаха обучение в рамките на осем курса за обучение. Продължават да се провеждат четирите курса за обучение за 2025 г.

<sup>104</sup> Включително чрез портала [„Споделете мнението си — Обществени консултации и мнения“](#) и целеви консултации. Порталът беше актуализиран и се превърна в единно звено за контакт за обществените консултации и европейската гражданска инициатива и в интерактивна платформа за разисквания.

установява обща рамка за насочване и засилване на взаимодействието на Комисията с организациите на гражданското общество.

**Работната група за равенството**<sup>105</sup> на Комисията се стреми да гарантира включването на съображенията, свързани с равенството, във всички инициативи. Работната група разработи процеси, с които осигурява насоки на служителите на Комисията, така че политиките, законодателството и програмите за финансиране на ЕС да насърчават равенството между жените и мъжете и да се борят с дискриминацията. Тя също така предостави обучение на персонала относно интегрирането на равенството в политиките<sup>106</sup>. Освен това **стратегии за Съюз на равенство** спомагат за това равенството и недискриминацията да се превърнат в мерки на политиките<sup>107</sup>.

**Освен това конвенциите за правата на човека, по които ЕС е страна**<sup>108</sup>, дават насоки за използването на Хартата от институциите на ЕС, тъй като ЕС е задължен да спазва техните стандарти в законотворчеството си. По този начин присъединяването на ЕС укрепва прилагането на Хартата в областите на политиката, обхванати от тези конвенции<sup>109</sup>. Продължи също процесът на присъединяване на ЕС към Европейската конвенция за правата на човека<sup>110</sup> с оглед на това да се гарантира, че основните права в ЕС са предмет на допълнителен външен контрол.

---

<sup>105</sup> Тя е съставена от представители от службите на Комисията и Европейската служба за външна дейност и се подпомага от секретариат.

<sup>106</sup> До ноември 2024 г. работната група организира 23 сесии за обучение за служители на Комисията и допринесе за дейности за повишаване на информираността.

<sup>107</sup> [Равенство и приобщаване: ключови действия — Европейска комисия](#). През октомври 2025 г. Комисията прие [Стратегията за равнопоставеност на ЛГБТИК за 2026—2030 г.](#) Стратегията се основава на предишната и я доразвива, за да се определят общи цели, да се предоставят насоки и да се засили координацията. [Пътната карта за правата на жените](#), приета през март 2025 г., съдържа ангажименти за равенството между жените и мъжете в съответствие с член 23 от Хартата. Със Стратегията за равенство между половете за 2026—2030 г. ще се доразвие тази пътна карта, като ще се представят мерки за насърчаване на равенството между половете. [Планът за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020—2025 г.](#) ще бъде последван от новата [Стратегия на ЕС за борба с расизма за периода 2026—2030 г.](#) Планът за действие потвърждава, че мерките за борба с дискриминацията, расизма, ксенофобията и другите видове нетърпимост се основават на установена правна рамка на ЕС, включваща равенството и недискриминацията, както е предвидено в членове 20 и 21 от Хартата. Същото се подчертава в [Стратегическата рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите за 2020—2030 г.](#) във връзка с действията за борба с антиромските нагласи и дискриминацията срещу ромите. В междинния доклад относно изпълнението ѝ, публикуван през 2024 г., се подчертава спазването на Хартата като хоризонтален принцип. Вж. също [Стратегия на ЕС за борба с антисемитизма и подкрепа на еврейския живот \(2021—2030 г.\)](#).

<sup>108</sup> Конвенция на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие ([Присъединяване на ЕС към Истанбулската конвенция | EUR-Lex](#)). Истанбулската конвенция стана втората международна конвенция в областта на правата на човека, към която се присъедини ЕС, след Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания ([Решение — 2010/48 — BG — EUR-Lex](#)) (КПХУ на ООН).

<sup>109</sup> По-специално член 21 относно недискриминацията, член 23 относно равенството между жените и мъжете и член 26 относно интеграцията на хората с увреждания. [Стратегията за правата на лицата с увреждания](#) съдържа действия за прилагане на КПХУ на ООН в ЕС в съответствие с основните права на лицата с увреждания.

<sup>110</sup> Искане за становище съгласно член 218, параграф 11 от ДФЕС от 21 ноември 2025 г.

За да се развие интегрирането на Хартата по време на целия законодателен процес на ЕС, Комисията **прикани също така Европейския парламент и Съвета да използват инструментите, с които разполагат,**<sup>111</sup> за да **гарантират, че Хартата се прилага ефективно.** Председателствата на Съвета организираха обученията относно прилагането на Хартата за служители на Съвета и делегации на държавите членки. През 2024 г. обучението беше насочено към ролята на всяка институция при оценяването на въздействието върху основните права при осъществяването на оценки на въздействието. За да се подпомогне допълнително тази работа, **Комисията насърчава Европейския парламент и Съвета да организират обмен на най-добри практики,** за да се гарантира, че Хартата се спазва през целия законодателен цикъл. Тя **приканва Съвета да продължи да повишава осведомеността за насоките си относно спазването на основните права в работните групи на Съвета.**

В съответствие със Стратегията за Хартата Комисията продължи да гарантира, че **вътрешните и външните дейности на ЕС за утвърждаване и защита на основните права са съгласувани** и се допълват взаимно. През 2020 г. тя прие Плана за действие на ЕС относно правата на човека и демокрацията за периода 2020—2024 г.<sup>112</sup> Планът съдържа насоки относно работата на ЕС в областта на правата на човека в двустранните и многостранните отношения и е съгласуван с Хартата<sup>113</sup>.

На многостранно равнище ЕС взаимодейства със Съвета на ООН по правата на човека, Третия комитет и Общото събрание на ООН и подкрепя правомощията и независимостта на Върховния комисар по правата на човека. От 2020 г. насам ЕС проведе над 60 диалога и консултации по правата на човека с трети страни<sup>114</sup>.

В съответствие със своя ангажимент да взема под внимание **Хартата при подготвянето и договарянето на търговски и инвестиционни споразумения** ЕС продължи да наблюдава спазването на международните стандарти относно правата на човека от страна на държавите извън ЕС<sup>115</sup>. ЕС изпълнява своята търговска политика,

---

<sup>111</sup> Например насоките на Съвета относно проверките за съответствие с основните права, документ 5377/15 от 20 януари 2015 г., или правило 40 от Правилника за дейността на Европейския парламент и Междунституционалното споразумение за по-добро законотворчество (ОВ L 123, 12.5.2016 г., стр. 12—15).

<sup>112</sup> ЕС докладва за изпълнението на [плана за действие](#) в годишните доклади относно правата на човека и демокрацията по света. Вж. например [Годишен доклад относно правата на човека и демокрацията по света за 2024 г.](#) Той използва всички инструменти, с които разполага, за да изпълни плана, включително насоките на ЕС в областта на правата на човека, заключенията на Съвета, демаршите, стратегическата комуникация и диалозите по правата на човека.

<sup>113</sup> През 2023 г. при междинния преглед беше направено заключение, че планът за действие е бил ефективен като предоставящ насоки за външните действия в областта на правата на човека и демокрацията. Като резултат през 2024 г. срокът на плана за действие беше удължен до декември 2027 г. [ЕС удължава срока на своя план за действие относно правата на човека и демокрацията до 2027 г.](#)

<sup>114</sup> Комисията беше подкрепена от FRA, която представи примери за това как ЕС отстоява Хартата.

<sup>115</sup> [Обща схема от преференции](#). Работата се извършва по линия на специалния насърчителен режим за устойчиво развитие и добро управление (ОСП+) и чрез взаимодействие съгласно договореността „Всичко освен оръжие“. Освен това зачитането, утвърждаването и прилагането на практика на принципите на Международната организация на труда относно основните права при работа е част от ангажиментите, поети от страните по търговските споразумения. Те са свързани с гарантирането на свободата на сдружаване и правото на колективно договаряне, премахването на всички форми на

включително разделите за търговия и устойчиво развитие в своите търговски споразумения, като се ръководи от съобщението от 2022 г. „Силата на търговските партньорства: заедно за екологичен и справедлив икономически растеж“<sup>116</sup> и съобщението от 2022 г. относно достойния труд в световен мащаб<sup>117</sup>. Комисията продължи да разглежда жалбите на заинтересованите страни относно неспазването от страна на партньорите на ангажиментите, поети от страните по търговски споразумения<sup>118</sup>.

Комисията също така продължи да помага на **държавите, обхванати от процеса на разширяване, да постигнат съответствие със стандартите на ЕС в областта на основните права**. Страните кандидатки трябва постепенно да постигнат съответствие с разпоредбите на Хартата, за да постигнат пълна съгласуваност към датата на присъединяване. Комисията осигурява подкрепа под формата на финансова и техническа помощ в това отношение и наблюдава напредъка посредством годишния пакет относно разширяването<sup>119</sup>.

Страните кандидатки и държавите със споразумение за асоцииране могат да поискат **статут на наблюдател във FRA**, което да им помогне да съгласуват своето законодателство и политики с *постиженията на правото на ЕС* в областта на основните права. Албания, Северна Македония и Сърбия понастоящем имат статут на наблюдатели, а други страни кандидатки са изразили интерес да получат такъв<sup>120</sup>.

## 5. Повишаване на осведомеността на хората за техните права съгласно Хартата

Последното направление на Стратегията за Хартата е насочено към информираността на обществото. **Проучване на Евробарометър относно познанията за Хартата**, проведено през пролетта на 2025 г.<sup>121</sup>, показва, че 49 % от хората са чували за Хартата<sup>122</sup>, което показва скромнен напредък от 2019 г. насам. Само 12 % от анкетираните обаче се чувстват добре информирани за правата си съгласно Хартата, което показва допълнителна необходимост от повишаване на осведомеността. Респондентите се интересуват да научат повече за това към кого да се обърнат в случай

---

принудителен или задължителен труд, забраната на детския труд, елиминирането на дискриминацията в областта на труда и професиите, както и правото на безопасна и здравословна работна среда.

<sup>116</sup> [COM\(2022\)409](#).

<sup>117</sup> [COM\(2022\)66](#).

<sup>118</sup> [Единна входна точка | Access2Markets](#).

<sup>119</sup> Комисията очаква от партньорите по политиката за разширяване да създадат институции и рамки, които са като изискваните за държави членки. Тя оценява актуалното състояние и постигнатия напредък.

<sup>120</sup> Участието като наблюдател във FRA е полезно например за подобряване на събирането на данни, обучението и изграждането на капацитет.

<sup>121</sup> Специално проучване „Евробарометър“ № 563; проучването е основано на интервюта с 26 319 души в целия ЕС.

<sup>122</sup> Познаването на Хартата се е увеличило в 24 от 27-те държави членки в сравнение с проучването от 2019 г. (специално проучване на Евробарометър № 4876). В Малта (+24 процентни пункта), Кипър (+17 п.п.) и Унгария (+15 п.п.) се наблюдава най-голямо повишаване на познанията. Стойностите са се понижали в Австрия (-4 п.п.) и Румъния (-3 п.п.), а в Гърция са без промяна. Това представлява повишение с 6 п.п. в сравнение с 2019 г. и увеличение от 10 п.п. в сравнение с най-ранните налични данни от 2012 г.

на нарушение на правата (64 %) <sup>123</sup>, за съдържанието на Хартата (62 %) и кога се прилага тя (62 %) <sup>124</sup>.

Ефективната правна защита е от решаващо значение, тъй като позволява на хората да отстояват своите основни права. Проучването на „Евробарометър“ от 2025 г. показва, че в случай на нарушение на правата им по силата на Хартата, 23 % от хората биха се оплаkali на полицията, последвани от 21 %, които биха се обърнали към институция на ЕС, и 18 %, които биха се обърнали към национален съд. Едва 5 % биха се свързали с организация на гражданското общество. Тези резултати се различават съвсем малко от резултатите от проучването от 2019 г.

Още от стратегията от 2010 г. Комисията забеляза колко е трудно за хората да определят подходящите средства за правна защита в случай на нарушение на Хартата. Комисията получава средно 1 500 писма от граждани годишно относно нарушения на основните права, които са свързани най-вече със ситуации, за които тя няма компетентност, тъй като тези ситуации не са свързани с правото на Съюза. Тъй като държавите членки носят първостепенната отговорност да осигуряват средства за защита в индивидуалните случаи, в Стратегията за Хартата Комисията ги прикани да разработят инициативи за насърчаване на информираността на хората относно техните права съгласно Хартата и за това към кого да се обърнат, когато правата им са нарушени, по-специално чрез оповомощаване на местните представители. Подобни инициативи обаче остават до голяма степен непознати за обществеността <sup>125</sup>. Затова съществува **потенциал да се предостави повече информация на хората за това как да намират ефективни средства за защита**. Поради тази причина Комисията **приканва държавите членки да работят с независими институции в областта на основните права и с гражданското общество, за да споделят информация относно основните права** и наличните средства за защита на всички равнища в случай на нарушения на основните права.

В Стратегията за Хартата Комисията също така изтъкна **решаващата роля на местните органи за повишаването на информираността относно Хартата**. Местните и регионалните власти са в добра позиция да организират инициативи за повишаване на информираността, включително информационни кампании, дейности за ангажиране на общността, обучения за местните длъжностни лица и образователна работа с обществеността, като например „Дни на Хартата“. Въпреки че този потенциал

---

<sup>123</sup> Увеличение с 3 п.п. в сравнение с проучването от 2019 г.

<sup>124</sup> Увеличение с 1 п.п. в сравнение с проучването от 2019 г. Едва 11 % от респондентите могат да определят кога се прилага Хартата, т.е. когато институциите на ЕС извършват действия и когато държавите членки прилагат правото на Съюза. Това все пак представлява подобрене в сравнение с равнището от 7 % в проучването от 2019 г. Специално проучване на „Евробарометър“ № 563, стр. 18, 35; специално проучване на „Евробарометър“ № 4876, стр. 15.

<sup>125</sup> 92 % от отговорилите звена за връзка споменават, че споделят информация и най-добри практики във връзка с Хартата, но няма налична информация за предоставянето на информация на обществеността. Едва 20 % от отговорилите организации на гражданското общество съобщават, че популяризират Хартата, като предоставят информация относно наличните средства за защита; консултация с гражданското общество, въпрос 20.

към момента не се използва в достатъчна степен<sup>126</sup>, тези усилия остават от значение за запознаването на хората с Хартата.

Комисията отбелязва също колко е важно да се обясняват основните права на хората чрез истории от реалния живот. От 2021 г. до 2022 г. тя проведе кампания за повишаване на осведомеността, за да информира хората относно техните права съгласно Хартата<sup>127</sup>. През 2025 г., за да отбележи **25-ата годишнина от обявяването на Хартата**, Комисията провежда кампания в социалните медии за повишаване на осведомеността относно отделните членове на Хартата и какво означават за хората основните права<sup>128</sup>.

Програмата „Еразъм+“ също така подкрепи проекти в областта на основните права и информирането на младите хора за правата, залегнали в Хартата<sup>129</sup>. Освен това основополагащите ценности и образованието в областта на правата на човека са ключова част от глобалния дневен ред за гражданско образование в програмата „Образование и повишаване на осведомеността по въпросите на развитието“ (DEAR)<sup>130</sup>.

В Стратегията за Хартата Комисията също така поема ангажимент за **повишаване на информираността на децата за техните права** съгласно Стратегията на ЕС за правата на детето<sup>131</sup>. Приетата през 2021 г. стратегия беше разработена заедно с децата и за тях, за да бъдат политиките и законодателството на ЕС по-близо до децата<sup>132</sup>. Децата също така дадоха принос за създаването на насоки за това как документите да бъдат по-опростени и по-достъпни<sup>133</sup>. От създаването на **Платформата на ЕС за участие на децата** през 2022 г.<sup>134</sup> се провеждат консултации с деца по избрани инициативи на политиката и те участват в „превеждането“ на тези инициативи в подходящи за деца формати.

За да се подобри допълнително осигуряването на информация и повишаването на информираността относно Хартата, **Комисията ще продължи да финансира тези усилия на национално, местно и регионално равнище** чрез програма „Граждани, равенство, права и ценности“ (CERV) и нейния наследник, направление CERV+ на предложената програма „АгораЕС“, след като бъде приета; а също и като провежда

<sup>126</sup> Консултация с местните и регионалните власти, въпроси 12 и 13, в които 4 % от анкетираните съобщават, че са провеждали комуникационни дейности относно основните права с местната общност, а 6 % — с местни политики.

<sup>127</sup> [#RightHereRightNow](#). Кампанията обхваща пет основни права с целеви аудитории от възрастовите групи 15—24 години и 25—39 години в Кипър, Малта, Нидерландия и Швеция. Беше 30 % по-вероятно гледалите кампанията лица да знаят за Хартата, а 14,85 % по-вероятно да са информирани за ролята на ЕС в защитата на основните права.

<sup>128</sup> EU Rights | LinkedIn; [EU Justice and Consumers | Facebook](#).

<sup>129</sup> [COM\(2024\)456 final](#), стр. 13—15.

<sup>130</sup> [Проекти — Програма DEAR на ЕС](#).

<sup>131</sup> [Стратегия на ЕС за правата на детето, COM\(2021\)142](#).

<sup>132</sup> Вж. [Плана на Европейския съюз за правата на децата](#) — лесна за четене версия на стратегията за децата.

<sup>133</sup> [Ръководство за създаване на подходящи за деца версии на писмени документи](#).

<sup>134</sup> [Платформа на ЕС за участие на децата | Европейски съюз](#). На уебсайта на платформата се предоставя информация за децата и относно техните права по съобразен с децата и подходящ начин. Платформата насърчава и прилага на практика правото на изслушване на децата.

собствени дейности за повишаване на информираността, включително комуникационни дейности и конференция за отбелязване на 25-ата годишнина на Хартата.

## **6. Заключение**

Четвърт век след провъзгласяването ѝ **Хартата твърдо ръководи политиките и законодателството на ЕС и тяхното изпълнение и прилагане в държавите членки.** Настоящият междинен преглед показва, че повечето от ангажиментите по политиката в рамките на Стратегията за Хартата са изпълнени. Комисията е укрепила сътрудничеството с държавите членки, подкрепила е гражданското общество и независимите органи в областта на основните права, насърчавала е съдебното обучение и е подобрила използването на Хартата в законодателните процеси. Проведените консултации за настоящия преглед допълнително потвърждават, че заинтересованите страни в целия ЕС предприемат значими действия в съответствие със Стратегията.

Същевременно продължават да съществуват предизвикателства при гарантирането на ефективното прилагане на Хартата. Необходимо е да се подобри осведомеността за Хартата сред публичните органи, специалистите и широката общественост. Непрекъснатото изграждане на капацитет, подобреният достъп до информация, наблюдението и правоприлагането продължават да са от решаващо значение за това да се гарантира, че Хартата се прилага последователно на всички равнища. По-специално усилията следва да се съсредоточат върху по-засиленото предоставяне на информация и обучение, така че много повече държавни служители, заинтересовани страни от гражданското общество и специалисти в областта на правосъдието да могат да се възползват от тези мерки и да спомогнат за подобряване на цялостното прилагане на Хартата. В настоящия междинен преглед се определят допълнителни мерки в тези области.

През втората половина от изпълнението на Стратегията за Хартата Комисията ще доразвие своите годишни доклади относно прилагането на Хартата и ще предприеме засилени мерки в подкрепа на изпълнението и прилагането на Хартата в държавите членки. Тя ще организира работата на звената за връзка по въпросите на Хартата като мрежа на Комисията, за да ги подпомага при осигуряването на ефективна координация и сътрудничество във връзка с прилагането на Хартата, и ще стартира програма за взаимно обучение, за да помогне на националните заинтересовани страни да обменят най-добри практики относно Хартата на всички равнища. Необходими са и допълнителни усилия, за да се гарантира, че гражданското общество, защитниците на правата на човека и независимите органи в областта на основните права все още имат правомощието да подкрепят прилагането на Хартата. Комисията ще изпълни действията по Стратегията на ЕС за гражданското общество и ще проучи необходимостта от допълнителни насоки по отношение на ролята на НИПЧ съгласно правото на ЕС.

Необходими са решителни действия, за да се подобри спазването и защитата на правата по Хартата във всички области на политиките на ЕС. Поради това държавите членки и другите заинтересовани страни се насърчават да разпространяват този доклад на национално, регионално и местно равнище. Необходимо е непрекъснато

сътрудничество сред институциите на ЕС, държавите членки и другите заинтересовани страни, за да се гарантира изпълнението и прилагането на Хартата от 2026 г. до 2030 г. и след това.